

CONTRA INFORMES

Pese a que a realización de contrainformes é unha práctica cada vez máis habitual no ámbito da psicoloxía forense, atendendo ao que establece o artigo 22 do noso Código Deontolóxico sobre que un psicólogo non debe desacreditar aos seus colegas, moitos profesionais entenden que se trata dunha práctica pouco ética, o que moitas veces deriva en reclamacións deontolóxicas.

Sen embargo, un contrainforme é un informe baseado noutro previamente emitido por un compañeiro, e o seu obxectivo é verificar a validez do mesmo, é dicir, determinar que aspectos do informe inicial teñen soporte científico e cáles non. Polo tanto, un contrainforme supón un metaanálise técnico dun informe anteriormente elaborado por outro profesional.

Neste sentido, o mesmo artigo 22 fala de "... sen prexuízo da crítica científica que estime oportuna ...", de xeito que un contrainforme, realizado baixo unhas determinadas condicións, non atentaría contra a ética e deontoloxía profesional. Igualmente, a Federación Europea de Asociacións de Profesionais da Psicoloxía (EFPA) xa recolle no artigo 3.4.5 do Metacódigo de Ética e obriga de criticar razoablemente a acción profesional dos compañeiros.

Ademais, deste o punto de vista legal un informe pericial apórtase como proba nun procedemento xudicial, e polo tanto estaría suxeito ao principio de contradición, é dicir, debe permitir o análise e réplica das partes, a fin de garantir a tutela xudicial efectiva (artigo 24 da Constitución Española). Así, o principio de contradición esixe igualdade, e polo tanto que ambas partes pidan ter os mesmos dereitos de ser escoitados e de practicar probas, coa finalidade de que ningunha das partes se ache indefensa fronte á outra. A falta de transparencia neste sentido suporía colocar á persoa avaliada nunha situación de indefensión xurídica. De feito, segundo se recolle no artigo 347 da Lei de Axuizamento Civil pódese pedir ao perito que expoña, explique, ou responda a preguntas sobre o seu informe, así como a posibilidade de crítica do ditame polo perito da parte contraria (punto 5º do mesmo artigo).

Unha vez enumeradas as razóns polas que non debemos rexeitar a priori a realización de contrainformes como práctica non ética, convén aclarar, sen embargo, que non resulta ético criticar, deostar e invalidar sen máis o informe realizado anteriormente por outro profesional. Igualmente, o artigo 24 do noso Código Deontolóxico establece que haberá que extremar a cautela e non prestarse e facer un informe cando o profesional ten a certeza de que pode ser mal utilizado. O conflito ético xurde entón pola posible colisión entre a tarefa profesional (análise científica do informe en cuestión) e o encargo recibido (desvirtualo como proba pericial no proceso) (Colegio Oficial de Psicólogos de Madrid¹, 2011).

En definitiva, partindo da premisa de que o coñecemento debe estar sometido á crítica e á revisión, compre establecer uns límites e condicións na realización de contrainformes para que se adecúen aos preceptos do noso código deontolóxico:

- Por unha parte haberá que extremar a obxectividade e a imparcialidade (artigo 15), xa que, obviamente, cando se nos solicita un contrainforme existen intereses contrapostos.
- Pola outra, o contrainforme ten que ser sólido e estar fundamentado cientificamente, referenciando de forma exhaustiva e ata o mínimo detalle todas as informacións que proporciona (artigos 6 e 48).
- A consecuencia lóxica que se deriva do anterior é que a persoa que pretende analizar criticamente a labor doutro profesional debe posuír como mínimo o mesmo nivel de coñecementos que o profesional que fixo o informe orixinal sobre o que se opina (o artigo 17 recolle que a autoridade profesional do psicólogo fundaméntase na súa capacitación e cualificación para as tarefas que desempeña).
- No contexto pericial, e sobre todo cando se nos solicita un contrainforme, cobra especial relevancia a premisa de actuar con absoluta independencia e autonomía profesional en relación ao solicitante do mesmo (artigo 16).

- A persoa que realiza un contrainforme non ten acceso aos datos nin aos suxeitos da exploración. Polo tanto o contrainforme ha de ser teórico, centrado na crítica de aspectos do informe orixinal que non estean soportados polo estado actual da ciencia psicolóxica, e nunca centrado na valoración das persoas sobre as que se emitiu o informe orixinal ou sobre os profesionais que fixeron o mesmo. En todo caso, se non se está de acordo coa exploración realizada, pódese propoñer que se solicite unha segunda exploración (de contraste) que, en todo caso, habitualmente deberá aprobar o xuíz.
- Xa que non deixa de ser un informe, ao contrainforme se lle debe esixir a mesma rigorosidade que a un informe psicolóxico, e polo tanto debe reflectir: un título claro; o seu obxectivo ou finalidade; o dos solicitantes; a metodoloxía seguida; os resultados atopados; as conclusión e discusión que se deriva dos resultados; o lugar, data, sinatura do autor e número de Colexiado (Colegio Oficial de Psicólogos de Madrid, 2011).

En conclusión, a realización dun contrainforme supón e debe supoñer unha especial esixencia de rigor e coidado ético.

¹ *Colegio Oficial de Psicólogos de Madrid. (2011). Ética y Deontología en la práctica psicológica. Madrid: Colegio Oficial de Psicólogos de Madrid.*